

**Uchwała Nr XXXIX/280/2021
Rady Miejskiej w Szczytynie
z dnia 21 grudnia 2021 r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
na terenie Miasta Szczytno na lata 2022 - 2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz.1372 z późn. zm.) oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz.821 z późn. zm), Rada Miejska w Szczytynie uchwala, co następuje:

§1

Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na terenie miasta Szczytno na lata 2022 – 2024” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Szczytno.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

Przewodniczący Rady

Tomasz Łachacz

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA TERENIE MIASTA SZCZYTNO**

NA LATA 2022 – 2024

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie	3
2. Rodzina, jako podstawowe środowisko wychowawcze	4
3. Instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej	6
4. Diagnoza potrzeb	7
5. Cel główny, cele szczegółowe i kierunki działań	11
6. Realizacja, finansowanie i monitorowanie Programu	13
7. Przewidywane efekty realizacji Programu	14
8. Wskaźniki	14

I. Wprowadzenie

Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie.

Gminny Program Wspierania Rodziny został przygotowany w związku z nałożeniem obowiązku na gminę objęcia szczególną pomocą rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Obowiązek ten realizowany jest w oparciu o założenia ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Główny cel programu „Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin” wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Szczytno do 2025r. Zadania wynikające z powyższego Programu realizowane będą zgodnie z zasadą pomocniczości i uwzględnieniu podmiotowości dziecka i rodziny oraz prawa dziecka do:

1. wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka,
2. powrotu do rodziny,
3. utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których Sąd zakazał takich kontaktów,
4. stabilnego środowiska wychowawczego,
5. kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku,
6. pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
7. ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka,
8. informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości,
9. ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem,
10. poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej,
11. dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe wspierają rodzinę w prawidłowym wypełnianiu funkcji. Obejmują pomocą rodziny zagrożone różnego typu patologiami, dysfunkcyjne oraz dzieci i młodzież zagrożoną niedostosowaniem społecznym. Program opiera się na podstawie przepisów ogólnych w sprawie wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej zawartych w art. 8 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2020 poz.821 z późn. zm):

„1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych burmistrz zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- a) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- b) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,

- c) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
 - d) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
 - e) pomocy w integracji rodziny,
 - f) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
 - g) dążeniu do reintegracji rodziny.
2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:
- a) pracy z rodziną,
 - b) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.
3. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.”

Zgodnie z art. 176 w/w Ustawy do zadań własnych miasta należy:

- 1. Opracowywanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4. Finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzieleniem pomocy, o których mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Podmiotem realizującym te zadania na poziomie gminy jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie. Podstawowym zadaniem OPS jest bezpośrednie organizowanie i wykonywanie zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb jednostek i rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej poprzez rozpoznawanie tych potrzeb, bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej. Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

II. Rodzina, jako podstawowe środowisko wychowawcze

Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. Istnieją różne typy rodzin i postawy przez nie reprezentowane, a to wpływa na rodzaj postaw społeczno-moralnych dzieci i młodzieży wychowujących się w tych rodzinach. Prawdłowo funkcjonująca rodzina jest wartością, której w odniesieniu do jednostki jak i globalnie - do całego społeczeństwa, nie można niczym równoważnym zastąpić.

We wszystkich społeczeństwach rodzina stanowi najmniejszą, po jednostce, komórkę społeczną. Jej charakter, wielkość i rola, jaką spełnia mogą być w różnych społeczeństwach różne. W wielu kulturach trwałość rodziny oparta jest na więzi małżeńskiej, w większości też jest to związek mężczyzny z kobietą. Istnieją jednak również społeczeństwa, w których w związek małżeński wchodzi więcej niż dwie osoby zwłaszcza tam, gdzie silna jest tradycja rodziny wielkiej, a majątek należący do gospodarstw domowych jest dziedziczony.

Rodzina, zarówno ta duża, jak i ta mała, spełnia w społeczeństwie wiele różnych funkcji. Funkcje te można ogólnie podzielić na cztery grupy. Pierwszą i podstawową funkcją rodziny jest prokreacja i podtrzymywanie ciągłości rodu. Druga polega na socjalizacji dzieci, czyli nauczaniu ich reguł zachowania, uznanych prawideł postępowania w danym społeczeństwie za właściwe i przekazania przyjętego systemu wartości. Trzecią funkcją rodziny jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb, jedzenia, schronienia i ubrania jej członkom. Czwarta polega na wskazaniu odpowiedniego miejsca w społeczeństwie. Warto też wspomnieć, że rodzina jako grupa społeczna jest z natury cykliczna, czy też odnawialna. Człowiek, w miarę upływu lat, pełni kolejne role w rodzinie.

Istnieją różne formy rodziny, rozróżniane według odmiennych kryteriów:

- formalnego lub nieformalnego związku cywilnego stanowiącego trzon rodziny:
 - najczęściej małżeństwa mogącego mieć charakter monogamii lub poligamii,
 - konkubinatu,
 - związku partnerskiego.
- rozkład władzy w rodzinie może mieć charakter matriarchalny, patriarchalny lub partnerski.

Rodziny to systemy społeczne, trwające i otwarte. Rodzina jako system to całość, która jest czymś więcej niż tylko sumą części. Kiedy mówimy o rodzinie jako systemie społecznym, myślimy przede wszystkim o procesie - komunikowaniu się, działaniu i współdziałaniu poszczególnych elementów, a nie o strukturalnych cechach układu. Tak, więc rodzina, jeśli rozpatrywać ją w perspektywie systemowej, to grupa współzależnych od siebie osobników, których łączy poczucie historii, więzi emocjonalne oraz strategie działania w celu zaspokojenia potrzeb zarówno całej rodziny, jak i jej członków.

Funkcjonalna, zdrowa rodzina jest zdrową glebą, na której jej członkowie mogą wyrosnąć na dojrzałe istoty ludzkie. Ma ona następujące cechy:

- zabezpiecza przetrwanie i rozwój;
- zaspokaja potrzeby emocjonalne swoich członków; potrzeby te obejmują znalezienie równowagi pomiędzy autonomią i zależnością oraz nauką zachowań społecznych i seksualnych;
- zapewnia rozwój i wzrastanie każdego członka, w tym także rodziców;
- jest miejscem, gdzie rozwija się poczucie własnego „ja”;
- jest podstawową „jednostką socjalizacji” i ma decydujące znaczenie dla przetrwania społeczeństwa.

Wymienione cechy zawierają się w twierdzeniu, iż rodzina odgrywa podstawową rolę w kształtowaniu zdrowia psychicznego dziecka, a tym samym kondycja rodziny ma zasadnicze znaczenie dla zdrowia psychicznego całego społeczeństwa.

III. Instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej

Dziecku, które z różnych przyczyn nie może wychowywać się w swojej naturalnej rodzinie, państwo zapewnia opiekę w domach dziecka i innych pokrewnych placówkach – są to instytucjonalne formy opieki zastępczej.

W myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej, instytucjonalną formę opieki sprawują placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w zależności od podmiotu prowadzącego, dzielą się na:

- 1) publiczne – prowadzone przez gminę, powiat lub samorząd województwa;
- 2) niepubliczne – prowadzone na podstawie umowy o realizacji zadania z zakresu pomocy społecznej przez:

- a) organizacje pozarządowe prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej,
- b) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej.

Konwencja o Prawach Dziecka, ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku, stanowi, że: „dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub, gdy jest to niezbędne, w odpowiedniej instytucji.”

Prawo to zapisane jest również w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w art. 72 ust. 2 (Dz. U. z 2009 r. Nr 114 poz. 946): „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Przez **rodzinną opiekę zastępczą** rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione i niespokrewnione, które są ustanawiane przez Sąd oraz zawodowe, które pobierają wynagrodzenie za pełnienie takiej funkcji) oraz instytucjonalne formy rodzinnej opieki nad dzieckiem tj. rodzinne placówki opiekuńczo-wychowawcze, oraz kameralne formy opieki nad dzieckiem, w których dzieci przebywają w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego (grupy usamodzielnienia, grupy mieszkaniowe).

Rodzina zastępcza zawodowa, to rodzina niespokrewniona z dzieckiem, która funkcjonuje na podstawie podpisanej umowy z gminą i pobiera wynagrodzenie. Rodziny zawodowe dzielą się na:

- **wielodzietne** – dla nie mniej niż 3 i nie więcej niż 6 dzieci;
- **specjalistyczne**, w której umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji; w rodzinie tej może przebywać w tym czasie nie więcej niż 3 dzieci;
- **rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego**, w której umieszcza się dzieci na pobyt okresowy, do czasu unormowania ich sytuacji życiowej nie dłużej niż na 15 miesięcy.

Rodzinny dom dziecka to placówka opiekuńczo-wychowawcza, która przeznaczona jest dla 4 do 8 dzieci (wyjątkiem są sytuacje, kiedy do placówki zostaje skierowane rodzeństwo – wtedy dzieci może być więcej).

IV. Diagnoza potrzeb

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Szukający pomocy oczekuje odreagowania swoich emocji, wglądu w przyczyny sytuacji trudnej oraz pomocy w dokonaniu zmian w swoim życiu. Pomoc społeczna wkracza w sytuację osób i rodzin wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać trudności życiowych własnym staraniem. Pomocy tej udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały statut uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Celem pomocy jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc ta powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. W przepisach wielokrotnie zawarta jest zasada pomocniczości, która wskazuje pierwszeństwo korzystania z własnych zasobów i uprawnień przez osoby i rodziny oraz kładzie nacisk na wspieranie a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Podjętując rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jak rozwój cywilizacji. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością (spowodowanym brakiem perspektyw), rozczarowaniem, sceptycyzmem wobec wartości ogólnospołecznych. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nastawieni na zapewnienie jak najlepszych bądź przyzwoitych warunków materialnych swojemu dziecku, zapominając o jego wychowaniu. Niekiedy rodziny znajdują się na skraju ubóstwa. Najbardziej przez taki stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione są „same sobie”, co najczęściej prowadzi u nich do zachowań dewiacyjnych, tj. niedostosowania społecznego.

Diagnoza lokalna dotycząca rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Urzędu Miejskiego w Szczytnie na dzień 31 grudnia 2020 r. oraz na dzień 30 czerwca 2021 r. Miasto Szczytno według stanu na dzień 31.12.2020 r. zamieszkiwało 22.423 osoby. Spośród nich pomocą społeczną objęto 2.036 osoby, co stanowi 1.126 rodzin. Z dokonanej analizy wynika, iż 9,08% ogółu mieszkańców zostało objętych pomocą społeczną. Natomiast na dzień 30 czerwca 2021 roku zamieszkiwało 22.128 osób. Z tego wsparciem i opieką pomocy społecznej zostało objętych 1466 osób w rodzinach (904 rodziny), co stanowi 6,63% mieszkańców miasta.

Poniższa tabela przedstawia strukturę przyznawania świadczeń pomocy społecznej, które określone są w ustawie o pomocy społecznej.

Tabela nr 1

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2020 roku oraz w I półroczu 2021 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	2020 rok		I półrocze 2021 rok	
			Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	133	159	92	135		
Sieroctwo	0	0	0	0		
Bezdomność	26	26	22	22		
Potrzeba ochrony macierzyństwa	65	265	42	165		
W tym: potrzeba ochrony wielodzietności	27	149	19	101		
Bezrobocie	249	511	180	354		
Niepelnosprawność	390	548	275	365		
Długotrwała lub ciężka choroba	298	456	223	302		
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	127	356	80	223		
W tym: rodziny niepełne	82	237	52	144		
rodziny wielodzietne	29	153	17	90		
Przemoc w rodzinie	28	102	11	30		
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0		
Alkoholizm	83	108	60	75		
Narkomania	3	3	0	0		
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	23	26	6	6		
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0		
Zdarzenie losowe	0	0	1	4		
Sytuacja kryzysowa	2	4	1	2		
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0		

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie

W 2020 roku i I półroczu 2021 roku głównym powodem przyznawania świadczeń była niepełnosprawność. Kolejnymi najczęściej występującymi powodami przyznawania pomocy społecznej były: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz alkoholizm. Inne powody występowały w mniejszych przypadkach.

Tabela nr 2

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2020 roku

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób W rodzinach
Rodziny w tym o liczbie osób:	1126	2036
1	670	670
2	226	452
3	111	333
4	60	240
5	29	145
6 i więcej	30	196
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	197	704
1	76	183
2	72	254
3	30	137
4	11	70
5	4	28
6	3	23
7 i więcej	1	9
Rodziny niepełne w tym o liczbie dzieci:	136	376
1	57	114
2	48	140
3	25	88
4 i więcej	6	34

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że 31 dzieci z terenu miasta Szczytna na dzień 31 grudnia 2020 r. przebywało w rodzinach zastępczych i domach dziecka. Natomiast na dzień 30 czerwca 2021 r. 23 dzieci przebywa w domach dziecka, a 29 w rodzinach zastępczych.

Tabela nr 3

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w 2020 oraz w I półroczu 2021 roku

Rodziny zastępcze	Liczba dzieci w 2020 roku	Liczba dzieci w I półroczu 2021 r.
Rodzina zastępcza spokrewniona	14	15
Rodzina zastępcza niezawodowa	3	3
Rodzina zastępcza zawodowa	5	11
Pogotowie rodzinne	0	0
Dom Dziecka	8	20
Rodzinny Dom Dziecka	1	3
RAZEM	31	52

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie

Według analizy pracowników socjalnych bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych stwierdzono u 127 rodzin w 2020 r. i 80 rodzin w I półroczu 2021 r., przy czym część tych rodzin przy zapewnieniu wsparcia Ośrodka jest w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój, co daje szansę na pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej. W sytuacji, gdy działania podejmowane przez pracowników socjalnych okazują się niewystarczające, m.in. z uwagi na brak współpracy rodziny i zaniebywania Sąd Rodzinny może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Pracownik socjalny po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego wnioskuje do Dyrektora Ośrodka o przydzielenie asystenta rodziny lub postanowieniem Sądu rodzinom z problemami opiekuńczo – wychowawczymi przydzielany jest kurator lub też asystent rodziny.

Asystent rodziny ułatwia rodzicom wypełnianie ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Asystent rodziny we współpracy z członkami rodzin i konsultacjami z pracownikami socjalnymi opracowuje plan pracy z rodziną, w ramach, którego udziela się następującego wsparcia:

- wzmocnienie roli i funkcji rodzin,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodzin,
- dążenie do reintegracji rodzin,
- pomoc w opiece i wychowaniu dzieci,
- pomoc w dostępie do poradnictwa specjalistycznego.

Tabela nr 4

Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej

Rok	Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny
2012	-----
2013	12 rodzin w ramach projektu systemowego „Aktywne Szczytno”
2014	12 rodzin w ramach projektu systemowego „Aktywne Szczytno”, 5 rodzin asystent rodziny zatrudniony na umowę zlecenie
2015	16 rodzin
2016	15 rodzin
2017	21 rodzin
2018	22 rodziny
2019	20 rodzin
2020	23 rodziny
I półrocze 2021 r.	17 rodzin

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie

V. Cel główny, cele szczegółowe i kierunki działań

CEL GŁÓWNY: *Budowa zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin.*

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej

- pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wzmocnienie funkcji rodziny oraz ról rodzinnych (praca asystenta rodziny), realizacja projektów unijnych na rzecz dzieci i rodziny;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami;
- współfinansowanie wypoczynku dla dzieci w okresie letnim i zimowym jako forma wsparcia dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych z terenu miasta Szczytno (Stowarzyszenia, MOPS, Kuratorium Oświaty).

2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej

- zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych poprzez umieszczenie w placówkach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych odpowiednio do diagnozy dziecka, na czas kryzysu rodziny naturalnej;
- reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężaniu problemów życiowych, stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji naturalnej, przy udziale rodzin wspierających.

3. Aktywne rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych

- wsparcie ze strony asystenta rodziny zatrudnionego przez MOPS lub rodziny wspierającej w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych;
- długofalowa praca socjalna z rodziną na bazie kontraktu socjalnego;
- objęcie opieką psychologiczną członków rodziny w ramach obowiązków pełnionych przez zatrudnionego w MOPS-KIS psychologa;
- w szczególnych przypadkach pomoc prawnika;
- wsparcie instytucjonalne rodzin dysfunkcyjnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami, z problemami opiekuńczo-wychowawczymi polegająca na:

- określeniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci;
- ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym;
- opracowaniu kontraktów socjalnych i programów dotyczących wspierania rodziny w kryzysie ze szczególnym naciskiem na rodziny niewydolne wychowawczo.

2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji finansowej realizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:

- z pomocy społecznej,
- z systemu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego,
- z dodatków mieszkaniowych, energetycznych,
- ze świadczenia wychowawczego 500 plus, } realizowane przez ZUS
- z programu rządowego „Dobry start”. }

3. Współpraca z istniejącymi w mieście jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci i młodzieży.

4. Współpraca z wymiarem sprawiedliwości, właściwym ze względu na położenie miasta, w szczególności:

- sądem rodzinnym
- kuratorami sądowymi.

5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.

6. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty.

7. Systematyczne współdziałanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczącej się, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
8. Wspieranie działań świetlicy socjoterapeutycznej istniejącej na terenie miasta Szczytno, stanowiącej placówkę wsparcia dziennego.
9. Bieżąca działalność Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinach.
10. Organizowanie czasu wolnego dzieciom w formie kolonii, półzimowisk oraz zajęć w świetlicy socjoterapeutycznej.
11. Kierowanie dzieci do ośrodków wsparcia dziennego.
12. Doskonalenie kadry - udział pracowników socjalnych i asystenta rodziny w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną.
13. Koordynowanie działań asystenta rodziny na rzecz kobiet w ciąży i rodzin na podstawie ustawy „Za życiem”:
 - a) opracowywanie wspólnie z rodzinami katalogu możliwego do uzyskania wsparcia: psychologicznego, prawnego, rehabilitacyjno – leczniczego, finansowego i rzeczowego,
 - b) załatwianie w imieniu rodzin na podstawie pisemnego upoważnienia spraw w różnych instytucjach,
 - c) pomoc w zapewnieniu opieki wytchnieniowej dla opiekuna osoby niepełnosprawnej.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i rodzin. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmiernia się ze swoimi problemami. Tylko wtedy można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobycia nowych umiejętności.

Pomoc, którą oferuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej będzie kierowana na wykorzystywanie zasobów własnych rodziny, a wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie musiała się zmierzyć z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać.

VI. Realizacja, finansowanie i monitorowanie Programu

Realizatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie przy współpracy z instytucjami bądź osobami specjalizującymi się i mającymi kontakt z dzieckiem i rodziną. Osobą odpowiedzialną za realizację ze strony MOPS jest dyrektor.

Przy realizacji Programu współpracować powinny:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Urząd Miejski
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Komenda Powiatowa Policji
- Sąd Rodzinny
- Kuratorzy sądowi i społeczni
- Zakłady Opieki Zdrowotnej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Przychodnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia
- Placówki oświatowe
- Organizacje pozarządowe.

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024 są środki własne gminy zaplanowane na dany rok budżetowy w OPS, środki poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację powyższych działań, a także środki uzyskane z dotacji i środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej.

Monitoring Programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących realizacji zadań w celu oceny czy Program osiąga założone cele. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań o analizę założonych wskaźników.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie będzie przekładał raport z monitoringu Gminnego Programu Wspierania Rodziny w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej w Szczytnie.

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu

Oczekiwanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczanie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny.

W wyniku przeprowadzonych działań, przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- poprawa sytuacji dziecka w rodzinie
- poprawa sytuacji dziecka i rodziny
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny dziecka
- zminimalizowanie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych
- poprawa w zakresie funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi
- zwiększenie kompetencji społecznych rodziców, w szczególności rodzicielskich i opiekuńczo – wychowawczych
- wzrost aktywności rodzin oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne i zawodowe
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej naturalnych funkcji

VIII. Wskaźniki

- liczba środowisk zagrożonych uzależnieniami
- liczba założonych Niebieskich Kart
- liczba specjalistów zatrudnionych w Ośrodku
- liczba zatrudnionych asystentów rodziny
- liczba rodzin korzystających ze wsparcia rodzin wspierających

- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego
- liczba dzieci dożywianych w placówkach oświatowych z Programu Rządowego „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019 – 2023”
- liczba rodzin, którym przyznano pomoc finansową
- liczba dzieci korzystających z kolonii, półzimowisk
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
- liczba rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi objętych kontraktem socjalnym
- liczba dzieci biorąca udział w zajęciach świetlicy środowiskowej – placówce wsparcia dziennego
- ilość pozyskanych informacji o osobach, które zaprzestały korzystania z pomocy
- liczba szkoleń i konferencji dotyczących pracy z rodziną, w których uczestniczyli pracownicy socjalni i asystent rodziny

